

JEAN RENOIR

El vertader impulsor del naturalisme poètic francès neix el 15 de setembre de 1894. Fill del pintor Auguste Renoir fou ceramista abans que director de cinema.

Si bé en l'època del cinema mut la seva trajectòria pot parèixer irregular —la primera experiència data de 1924 amb *La fille de l'eau*— ja demostra un talent i una capacitat estilística fora del comú amb la seva constant experimentació amb un llenguatge nou que s'estava forjant. Però és amb l'arribada del cinema sonor quan aconsegueix la seva plenitud. A partir d'aquí les seves aportacions influirán decisivament en els futurs creadors.

Malgrat sigui René Clair qui manté la bandera de la qualitat durant els primers anys del cinema parlat a una França perduda dins la mediocritat cinematogràfica, serà Renoir qui amalgamarà de manera definitiva totes les influències recollides de les escoles precedents —naturalisme literari, impressionisme cinematogràfic i sense oblidar per altra part els dinàmics avantguardistes del dadà i el surrealisme—, per concloure en una obra de primer ordre que se desenvolupa com una pintura al fresc de la França contemporània: ha nascut el realisme poètic.

És a partir de *Toni* (1935) que Renoir en particular i el cinema francès en general aconsegueix el to, en tota la seva senzillesa i grandesa. To per al qual havia clamat tant Louis Delluc, amb la famosa consigna publicada a la seva revista *Cineas*: Què el cinema francès sigui cinema! Què el cinema francès sigui francès!

La trajectòria no fou fàcil. Renoir hagué de superar el xarxampi intel·lectual, necessari d'altra banda, que el cinema sofria en el seu afany per dignificar-se, essent com era excessivament deutor dels corrents literaris i pictòrics a l'ús. A diferència dels gusts del moment, Renoir subordina la forma al contingut malgrat incorpori aspectes importants del cinema mut que havien estat pejorativament oblidats pel sonor: el pla seqüència i la profunditat de camp, què posteriorment introduirà Orson Welles a *Citizen Kane*. Però la seva principal preocupació serà aprofundir dins la realitat interior dels personatges. Vol que siguin personatges de carn i os, autèntics i contradictoris, i per aconseguir-ho no dubtarà en rastrejar les hemeroteques cercant successos verídics ocorreguts a gent senzilla sobre la qual construí els seus arguments.

El 1917 realitzà la seva obra més important: *La grande illusion*, basada en la seva pròpia experiència personal de la guerra.

Si *Toni* és un clar antecedent del neorealisme italià *La grande illusion* és un contundent al·legat antibel·licista. Per aquest motiu fou prohibida durant l'època del nazisme.

La invasió de França pels alemanys dugué a Renoir a Hollywood. Allà, la seva obra, en un context que no li és propi i amb unes exigències de producció a les que no està acostumat, perd vigor. Malgrat això realitza dues pel·lícules prou interessants: *The Southerner* (1945) i *The diary of a chamber maid* (1946).

Més endavant viatja a la Índia per rodar *The river* (1950) i tornarà a França reclamat per la renovada empena del cinema francès de postguerra.

Però Jean Renoir ja no és el qui era. El seu esperit combatiu i punxant s'ha esvaït. A la Índia realitza en magnífic tecnicolor un pel·lícula bella i distanciada sobre el fluir de les coses, igual que flueixen les aigües del Ganges, paradigma de la vida. A França, dins la línia d'*Une partie de campagne*, reapareix un home serè, sensual i hedonista que refusa comprometre's amb els problemes del seu temps. L'etapa més important de la seva vida s'ha tancat: *abans de la guerra*, —declara—, *la meua manera de participar dins el concert universal era aportant una veu de protesta. Avui, l'ésser nou que som se n'ha adonat que l'única cosa que pot aportar a aquest món il·lògic, irresponsable i cruel és el meu amor*.

La pel·lícula programada dins el cicle d'Història del Cinema *La petite marchande d'allumettes* (1928) es pot inscriure dins la seva etapa d'aprenentatge i també dins el context de cinema d'avantguarda de la dècada dels 20 a França (Epstein, Man Ray, Fernand Léger, Germaine Dulac). Aquesta part muda de la seva obra es caracteritza pel seu to avantguardista i anarquista. La pel·lícula és una poètica adaptació d'un conte d'Andersen, de sensibilitat impressionista i chapliniana.

ANTONI CAPELLA